

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

БУХОРО ВИЛОЯТИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР

МАВЗУСИДА РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ - АМАЛИЙ АНЖУМАНИ МАТЕРИАЛЛАРИ

БУХОРО-2020

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНИШ ВАЗИРЛИГИ

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**“БУХОРО ВИЛОЯТИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШ:
МУАММО ВА ЕЧИМЛАР”**

**МАВЗУСИДА РЕСПУБЛИКА
ИЛМИЙ - АМАЛИЙ АНЖУМАНИ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

БУХОРО – 2020

BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPOTENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUV

Z.D. Rasulova

BuxDU tayanch doktoranti, Buxoro

Mamlakatimizda ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalarda bo'layotgan tezkor o'zgarishlar ta'lim tizimini ham tubdan isloh qilishni taqozo etmoqda, chunki mukammal ta'lim tizimi orqali Respublikamizning kelajak intellektual imkoniyatlarini va uni gullab yashnashi hamda rivojlanishini belgilab beruvchi yoshlarni har tomonlama ijodkor, mustaqil faoliyat yuritadigan qilib tarbiyalashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun ta'limda eng muhim strategik yo'nalish ta'lim muassasalarining innovatsion faoliyati hisoblanadi. bu esa barcha ta'lim muassasalarida, yuqori saloyihatli mutaxassis kadrlarni tayyorlovchi oliy ta'lim maskanlarida innovatsion texnologiya ko'rinishda faoliyat olib borish dolzarb masalalardan biridir. Shunday ekan yangi ijtimoiy iqtisodiy sharoitda bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisini tayyorlash kasbiy kompetentlik va unga xos sifatlarni tarkib toptirishga erishish muhim vazifalardan biri sanaladi.

Kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo'llay olish jarayonidir.

Kasbiy kompetentlik negizida muayyan texnologik kompetentlik, kreativ kompetentlik hamda innovatsion kompetentlik tushunchasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Texnologik kompetentlik – kasbiy pedagoglikni boyitadigan ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish, zamonaviy vosita, texnika va texnologiyalardan foydalana olish imkonini beradi.

Kreativ kompetentlik – pedagogik faoliyatga tanqidiy, ijodiy yondashish, o'zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyish eta olish jarayoni.

Innovatsion kompetentlik – pedagogik jarayonni takomillashtirish, ta'lim sifatini yaxshilash, tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga doir yangi g'oyalarni ilgari surish, ularni amaliyotga samarali tadbiiq etishdir¹. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi, irodaviy sifatlar, intellektual salohiyat, hissiy sifatlar, amaliy ko'nikmalar, o'z-o'zini boshqara olish layoqatlarining o'zaro bog'liqligi va shaxsning ijtimoiy-madaniy faollik darajasini aks ettiruvchi individual sifatlar asosida shakllantiriladi.

Bundan ko'rinib turibdiki, bu yo'lda ta'lim muassasalariga yaxshi tayyorgarlik ko'rgan va o'z sohasidagi bilimlarni mustahkam egallagan kadrlar talab etilishi bilan bir qatorda ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va

tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalana oladigan mutaxassislar zarur. Buning uchun barcha fan o'qituvchilarini xususan bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollantirish va olgan bilimlarini o'quv – tarbiyaviy mashg'ulotlarda qo'llash malakalarini uzluksiz olib borish keng yo'lga qo'yilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar o'quvchilar egallayotgan bilimlarni o'zlari izlanib topishlariga, mustaqil fikrlab, o'rganib tahlil qilishlariga va xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga qaratilgan². Shuningdek pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarni bilimlarning yaxlit o'zlashtirilishiga yordam beradi. O'quvchi tafakkurini o'stiradi, mustaqil, ijodiy fikrlashga o'rgatadi. Pedagogik texnologiya oldindan belgilab qo'yilgan aniq maqsad yo'lida o'qituvchining kasbiy faoliyatini yangilovchi va talimda yakuniy natijani kafolatlaydigan tadbirlar yig'indisi hisoblanadi³. Bundan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayoniga texnologik yondashuv asosida butun o'qitish va o'rgatish jarayonini tashkil etish, amalga oshirish va baholashning tizimi bo'lb, uning asosini ta'lim oluvchilarning berilgan sharoitlar va ajratilgan vaqt ichida o'quv maqsadlariga kafolatli erishishlarini ta'minlash g'oyasini tashkil etadi.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda o'quv jarayonlarini modulli ta'lim texnologiyasi, hamkorlikda o'qitish texnologiyasi, didaktik o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim texnologiyalari kabi yangi texnologiyalar asosida tshkil qilinsa, o'quv maqsadlarining samaradorligi yanada takomillashadi. Bunday innovatsion yondashuvlarning qisqacha tavsifiga to'xtalsak, modulli ta'lim texnologiyalarining o'ziga xos jihati o'rganilayotgan mavzu bo'yicha talabalarning mustaqil va ijodiy izlanishiga imkon beradigan modulli dastur tuziladi. Talabalar modul dasturi yordamida mustaqil va ijodiy ishlab, mashg'ulotlardan ko'zlangan maqsadga erishadilar. Modul dasturlarining didaktik maqsadlaridan kelib chiqib, o'quv-tarbiya jarayonidan o'z o'rnida foydalanish yuqori samara beradi.

O'quv tarbiya jarayonida hamkorlikda o'qitish texnologiyasi metodlaridan foydalanish har bir talabani kundalik qizg'in aqliy mehnatga, ijodiy va mustaqil fikr yuritishga o'rgatish, shaxs sifatida ongli mustaqillikni tarbiyalash, talabada shaxsiy qadr-qimmat tuyg'usini vujudga keltirish, o'z kuchi va qobiliyatlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlash, ta'lim olishda mas'uliyat hissini shakllantirishni ko'zda tutadi.

Muammoli o'qitish jarayoni shaxsning ijodiy faoliyatini tarbiyalash maqsadlariga mos tarzda oily o'quv yurtlari ish amaliyotida muammoli o'qitish bilan birgalikda illyustratsiyali tushuntirish texnologiyasi, axborot-ma'lumot texnologiyasi va dasturlashtirilgan ta'lim texnologiyasi kabilardan keng foydalanishni taqozo etadi. Muammoli o'qitish jarayonida o'quvchi-talabaning mustaqillik roli reproduktiv o'qish usullariga solishtirib qaraganda ancha samarali bo'ladi.

Ta'lim jarayonida muammoli vaziyatning xususiyati quyidagilardan iborat:

- o'quvchi-talabalar uchun noma'lum yangiliklarning mavjudligi;
- muammolarni o'zlari hal etishlari;
- shaxsiy qiziqish va ehtiyojlari yuzaga kelgan tushunmovchiliklarni o'zlari o'rganishga harakat qilishlari;
- nima noma'lum ekanligini bilib, ma'nosini tushunib, uni hal etishga intilishi kabilar.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda ayniqsa amaliy mashg'ulotlar chog'ida bajariladigan mehnat operatsiyalarida yuzaga keladigan bir qancha muammoli vaziyatlarning talabalar tomonidan ilg'or texnologiyalar asosida mustaqil izlanilishi, ularning yanada kreativ sifatlarini tarkib toptiradi hamda, kasbiy ijodkorligini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, o'quvchi va talaba yoshlar ta'lim-tarbiyasini takomillashtirish, ularga berilayotgan ta'lim mazmunini kengaytirish, chuqurlashtirish va boyitish hamda ta'lim uzluksizligini ta'minlab berish uchun ta'lim jarayonlariga zamonaviy pedagogik texnologiyalarini joriy qilish bo'lajak pedagog kadrlarning kasbiy bilim, ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga ularning kelajakda innovatsion faoliyatlarini yaratishlari uchun keng imkoniyatlar yaratib beradi hamda o'quvchi-talabalarning bilish faoliyatini maqsadga muvofiq tarzda tashkil etish va amalga oshirishni ko'zda tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари / – Тошкент, 2015. – 120 б.
2. Инновацион таълим технологиялари / Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. – Т.: “Сано стандарт” нашриёти, 2015. 56-59 б.
3. Omonov H.T, Xattobov. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat: O'quv qo'llanma T.: “Iqtisod-Moliya”, 201-200 b.
4. www.ziyounet.uz kutubxonasi.

153.	Намазова Р.С., Бобоназарова Н.С. Фанларни ўқитилишида замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишнинг самарадорлиги	543
154.	Нарзуллаев А. Организация инновационных занятий по плаванию для детей 4-5 лет в детском саду	547
155.	Неъматова Н. Yuqori sinf maktab o'quvchilarining harakat tayyorgarligini oshirishda innovatsion akrobatik mashqlar va uslublar ahamiyati	549
156.	Неъматова Ш. Математик анализ фанини ўқитишда инновацион ёндашув	551
157.	Nizomova Sh.Sh. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida innovatsiya va integratsiyaning ahamiyati	553
158.	Sadullayev N.N., Norboyev A.A., Miyliyev B.R. Elektr energiya sifat ko'rsatkichlari va ularni yaxshilash chora tadbirlari	556
159.	Нормахаматов Н.С. Фармацевтикада таълим, фан ва ишлаб чиқариш интеграцияси	560
160.	Нуриддинова Г.Д. Таълим тизимдаги ислохотларнинг тарихий таҳлили	563
161.	Нуримова Н.Ж. Янгиланаётган мамлакат иқтисодиёти бошқарув тизимида ёш раҳбар аёллар иштироки ва фаоллигини ошириш механизмларини такомиллаштириш	566
162.	NurovaY. U. Boshlang'ich ona tili darslarining samaradorligini oshirishda xorijiy tajribalardan(ingliztili) foydalanish metodikasi	567
163.	Odilova S.S. Consumption of juices in Uzbekistan and prospects for its development.	570
164.	Ortikov Z.U., Ikromov X.X. The structure of the system of technological preparation of production	575
165.	Отаниёзов Ш. Боғчаларда гуруҳдан ташқари олиб бориладиган жисмоний тарбия тadbirlарининг инновацион ёндашувлари	578
166.	Parmanova N.B. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning innovatsion usullari yoxud o'yin tehnalogiyalari	581
167.	Парпиева М.М. Ахборот-коммуникация соҳаси бошқарувида инновацион технологияларидан фойдаланишнинг асосий йўналишлари	585
168.	Ражабов Э.Э., Турсунов А.Т. Фармацевтика соҳасига инновацион ахборот технологияларининг тadbifi	590
169.	Раимкулова А.С. Перспективы поэтапного внедрения инновационных технологий в систему образования: решения и проблемы	593
170.	Расулов Т.Х. “Мактаб-олий ўқув юрти” ҳамкорлигида янгича ёндашув	595
171.	Rasulova Z.D. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda innovatsion yondashuv	598
172.	Рахимов Б.С., Собирова С.Қ., Рахимова Ф.Б. Соғлиқни сақлаш соҳасида замонавий ахборот технологияларининг ўрни	601

329.	Жамолова Д.М., Тилавова Ш. Миллий матбуот саҳифаларида бухоро тарихи масалалари (“Ойна” журнали асосида)	1140
330.	Qahhorov O.S. Ta'lim jarayonida raqobat bardosh kadrlar tayyorlashda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati	1145
331.	Жамолова Д.М., Шодиева Ш.С. Бухоро-туркия: маориф соҳасидаги алоқалар	1150
332.	Шойимов Ш.Ш., Кодиров Т.Ж Исследование основных закономерностей синтеза графт сополимера коллагена	1155
333.	Zaripov N.N. Maktab o'quvchilariga Game Maker dasturidan foydalanib dasturlash tillariga bo'lgan qiziqishini orttirish	1158
334.	Kasimov F.F. Zamonaviy ta'lim-tarbiyada: internet va yoshlar masalasi	1161
335.	Эргашов С.М. Малые отели Бухары: перспективы развития	1163
336.	Норов А.Э. Кичик ва ўрта корхоналарда инновацияларни тижоратлаштиришнинг ташкилий- иқтисодий механизмининг назарий - услубий жиҳатлари	1164
337.	Турсунов Х.Ш., Ҳикматов Ҳ.И., Ҳакимов Ў.Д. Қоракўлчиликда инновацион технологиялар асосида маҳсулдорликни ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилашда кластер модулини шакллантириш.	1167
338.	Урбонбекова М.Т. Пуллар таклифини тартибга солиш инструментларидан фойдаланиш амалиёти	1170
339.	Худойқулова М.А.,. Худойқулова Д.А. Чўлпон ижодини ўрганишда баҳс-мақоланинг ўрни	1174
340.	Кахарова И.С. Инновацион ривожланишда тилнинг аҳамияти	1177
341.	Каххорова Г.С. Тилнинг инновацион ривожланишида коннотациянинг аҳамияти	1182
342.	Худойқулов Ҳ.А. Ўзбекистонда олий таълим тизимини бошқаришни жадал ривожлантириш ва рақобатбардошлигини ошириш	1186
343.	Ҳамидов О.А. Техника йўналиши Олий таълим муассасаларида ўқитиладиган “ҳаётий фаволят хавфсизлиги ва меҳнат муҳофазаси” фани буйиё кўргазмали воситалар яратиш технологиялари.	1190
344.	Усанов М. М. Талабаларда булутли технологиялар асосида электрон таълим ресурсларини конструкциялаш ва улардан фойдаланиш кўникмаларини шакллантиришнинг ташкилий- педагогик шарт шароитлари	1193
345.	Ахмедов Э.Р. Техника йўналиши Олий таълим муассасаларида электротехника ва электроника асослари фанини ўқитишда электрон таълим ресурсларининг дидактик имкониятлари	1196
346.	Жамилов Ю. Ю., Тахиров А.М. Фанга оид компетенцияларни назорат қилиш ва баҳолашда дастурий таълим воситаларидан фойдаланиш имкониятлари	1199
347.	Тошев Ю. Н., Ахтамов Б.Р. “Технология” дарсларида ўқувчиларга иқтисодий таълим ва тарбия бериш	1202
348.	Fayzullayev N.I., Ergashov M.Y. Yuqori kremniyli seolitning faollanish sharoitini maqbullashtirish	1206
349.		